

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin  
2007-ci il " 29 " dekabr tarixli  
I-130 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir

**“CARİ MƏNFƏƏT VERGİSİ ÜZRƏ”  
KOMMERSİYA TƏŞKİLATLARI ÜÇÜN 3 № li MİLLİ  
MÜHASİBAT UÇOTU STANDARTI**

**Bakı şəhəri  
2007-ci il**

## MÜNDƏRİCAT

ÜMUMİ MÜDDƏALAR .....	3
MƏQSƏD.....	3
STANDARTIN TƏTBİQİ SAHƏSİ.....	3
ƏSAS ANLAYIŞLAR.....	3
TANINMA .....	4
QIYMƏTLƏNDİRMƏ.....	4
TƏQDİMAT.....	4
VERGİ XƏRCİ .....	5
QÜVVƏYƏ MİNMƏ TARİXİ .....	5
ƏLAVƏ 1 – “Mənfəət vergisi” adlı 12 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı ilə müqayisə.....	6

# "CARİ MƏNFƏƏT VERGİSİ ÜZRƏ" KOMMERSİYA TƏŞKİLATLARI ÜÇÜN 3 №-li MİLLİ MÜHASİBAT UÇOTU STANDARTI

## ÜMUMİ MÜDDƏALAR

### Standartın təyinatı

- 1 Bu Standart "Mühasibat uçotu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq hazırlanmış və "Mənfəət vergisi" adlı 12 Nəli Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartına əsaslanmışdır.

## MƏQSƏD

- 2 Bu Standartın məqsədi cari vergiyə təsir edən və müəssisənin maliyyə hesabatlarında tanınan cari dövrün əməliyyatları, qalıqları və digər hadisələri ilə bağlı olan cari vergi üzrə uçotun müəyyən edilməsindən ibarətdir.

## STANDARTIN TƏTBİQİ SAHƏSİ

- 3 Bu Standart həm müəssisələrin ayrı təqdim etdikləri maliyyə hesabatlarında, həm də qrupun birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarında cari verginin uçotuna tətbiq edilir.
- 4 Cari mənfəət vergisinə vergi tutulan mənfəətə əsaslanan bütün yerli və xarici vergilər daxildir. Cari mənfəət vergisinə həmçinin hesabat verən müəssisə tərəfindən, o cümlədən onun törəmə, asılı və birgə müəssisələri tərəfindən ödənilən ödəmə mənbəyində tutulan vergilər kimi müvafiq vergilər daxildir.
- 5 Bu Standart hökumət subsidiyalarının və ya investisiya vergi kreditlərinin uçotu metodlarına aid edilmir. Buna baxmayaraq, bu Standart belə subsidiyalar və ya vergi kreditlərindən yarana bilən müvəqqəti fərqlərin müəyyən edilməsinə aid edilir.
- 6 Bu Standart Uçot Qaydaları nəzərə alınmaqla tətbiq olunmalıdır.
- 7 Mühasibat uçotunu tənzimləyən qüvvədə olan normativ-hüquqi aktlar ilə bu Milli Mühasibat Uçotu Standartı arasında ziddiyyət yarandığı halda, hazırkı Standart tətbiq edilir.

## ƏSAS ANLAYIŞLAR

- 8 Bu standartda istifadə olunmuş anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

**Uçot mənfəəti** - vergi xərclərinin çıxılmasından əvvəl dövr üzrə xalis mənfəət və ya zərərdir.

**Vergi tutulan mənfəət (vergi zərəri)** - vergi orqanları tərəfindən qoyulan qaydalara uyğun olaraq müəyyən olunan, mənfəət vergisinin hesablandığı dövr üzrə mənfəət və ya zərərdir.

**Vergi xərci (vergi gəliri)** - cari və təxirə salınmış vergilərlə əlaqədar olaraq dövr üzrə xalis mənfəət və ya zərərin hesablanmasına daxil edilən məcmu məbləğdir.

**Cari vergi** - əvvəlki dövrlər üzrə düzəlişlər nəzərə alınmaqla, hesabat dövrü üzrə vergi tutulan mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar ödənilməli və ya əvəzi alınmalı olan vergi məbləğidir.

**Müvəqqəti fərqlər** - aktiv və ya öhdəliyin balans dəyəri ilə onların vergi bazası arasında olan fərqlərdir.

**Daimi fərqlər** - müəyyən növ gəlirlərin vergiyə cəlb olunmaması və ya müəyyən növ xərclərin vergi qanunvericiliyi tərəfindən tanınmaması və yaxud müəyyən vergi hesablamalarına və ya vergi çıxılmalarına aid maliyyə hesabatlarında müvafiq məbləğlərin olmaması səbəbindən maliyyə hesabatlarında göstərilən uçot mənfəəti ilə vergi tutulan mənfəət arasında yaranan fərqlərdir.

**Vergi bazası** - vergi məqsədləri üçün aktiv və ya öhdəliyə aid edilən məbləğdir.

**Investisiya vergi kreditləri** - mənfəət vergisi üzrə yaranan öhdəlik məbləğindən çıxıla bilən, əsas kapitala çəkilən investisiya xərclərinin müəyyən hissəsidir.

## TANINMA

### Cari vergi öhdəliklərinin və cari vergi aktivlərinin tanınması

- 9 Hazırkı və əvvəlki dövrlər üzrə cari verginin ödənilməmiş məbləği öhdəlik kimi tanınmalıdır. Hazırkı və əvvəlki dövrlər üzrə ödənilmiş məbləğ həmin dövrlər üzrə ödənilməli olan məbləğdən artıq olarsa, artıq olan hissə aktiv kimi tanınmalıdır.
- 10 Əvvəlki dövrün cari vergisinin əvəzinin alınması üçün keçmiş dövrə keçirilə bilən vergi zərərinə aid sərəmə aktiv kimi tanınmalıdır.
- 11 Cari vergi xərci (və ya gəliri), birbaşa kapitalda tanınan məbləğlər istisna olunmaqla, Mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınmalıdır.
- 12 Cari vergi məbləğləri həmin və ya digər dövrdə birbaşa kapital hesabının kreditinə və ya debetinə yazılan maddələr ilə əlaqədar olarsa, o zaman cari vergi məbləğləri birbaşa kapital hesabının kreditinə və ya debetinə yazılmalıdır.
- 13 Müəssisənin ödədiyi və / və ya təklif etdiyi (elan etdiyi, lakin hələ ödəmədiyi) dividendlər mənbədən tutulan hər hansı vergilər daxil olmaqla (dividenti alan subyektin adından ödənilməyən hər hansı digər vergilər nəzərə alınmamaqla) Balans hesabatında bölüşdürülməmiş mənfəətdən çıxılaraq tanınmalıdır. Müəssisənin ödəməli olduğu faiz və digər məbləğlər Mənfəət və zərər haqqında hesabatda mənbədən tutulan hər hansı vergilər daxil olmaqla (faizi və ya digər məbləğləri alan subyektin adından ödənilməyən hər hansı digər vergilər nəzərə alınmamaqla) xərc kimi tanınmalıdır.
- 14 Müəssisənin aldığı dividendlər, alınmalı olan faiz və digər gəlirlər, mənbədən tutulan hər hansı vergilər daxil olmaqla (alan subyektin gəlir vergisi hesablamaları ilə qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi üçün istifadə oluna bilməyən hər hansı digər vergilər nəzərə alınmamaqla) tanınmalıdır.
- 15 Ödəmə mənbəyində tutulan hər hansı verginin nəticələri cari vergi hesablamalarının bir hissəsi kimi nəzərə alınmalıdır. Üçüncü tərəfin adından vergi orqanlarına ödənilən ödəmə mənbəyindən tutulan hər hansı verginin nəticəsi cari verginin bir hissəsi kimi nəzərə alınmamalıdır.
- 16 Hazırkı Standartın 13 və 14-cü maddələrində qeyd olunan hallardan başqa, bütün digər gəlir və xərclər (onlara heç bir düzəlişlər edilmədən) onların faktiki olaraq alınmalı və ya ödənilməli olduğu əsasda vergidən öncəki nəticələrə daxil edilməlidir.

## QIYMƏTLƏNDİRMƏ

- 17 Cari və keçmiş dövrlər üzrə cari vergi öhdəlikləri (aktivləri) qüvvədə olan vergi dərəcələri əsasında vergi orqanlarına ödənilməli olan (və ya onlardan əvəzi alınmalı olan) məbləğ ilə qiymətləndirilməlidir.

## TƏQDİMAT

### Vergi aktivləri və vergi öhdəlikləri

- 18 Cari vergi aktivləri və cari vergi öhdəlikləri balans hesabatında digər aktiv və öhdəliklərdən ayrı təqdim edilməlidir.

### Qarşılıqlı əvəzləşdirmə

- 19 Cari vergi aktivləri və cari vergi öhdəlikləri aşağıdakı şərtlər ödəndikdə qarşılıqlı əvəz olunur:

- (a) müəssisə tanınmış məbləğləri qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduqda; və
- (b) müəssisənin niyyəti hesablaşmanı netto əsasında həyata keçirmək ya da aktivi realizasiya edərək dərhal öhdəliyi yerinə yetirməkdən ibarət olduqda.

## **VERGİ XƏRCİ**

### **Adi fəaliyyətlərdən yaranan mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar vergi xərci (gəliri)**

- 20 Adi fəaliyyətlərdən yaranan mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar olan vergi xərcləri (və ya gəliri) Mənfəət və zərər haqqında hesabatda təqdim edilən cari vergi xərclərində əks olunmalıdır.

### **Məlumatın açıqlanması**

- 21 Hesabat dövrü üzrə cari vergi xərclərinin (gəlirinin) aşağıdakı əsas komponentləri Mənfəət və zərər haqqında hesabatda ayrıca açıqlanmalıdır:
- (a) Azərbaycan Respublikasının vergi sistemində əsasən müəyyən olunan vergi məbləği; və
  - (b) Xarici ölkələrin vergi sistemində əsasən müəyyən olunan vergi məbləği.
- 22 Cari vergi xərcinin azaldılması üçün istifadə olunan, əvvəllər tanınmayan vergi zərərindən, vergi kreditindən və ya əvvəlki dövrün müvəqqəti fərqiindən yaranan sərəmərənin məbləği ayrıca açıqlanmalıdır.
- 23 Cari dövr üzrə hesablanmış vergini və əvvəlki dövrlərə aid edilmiş hər hansı düzəlişləri ayırd etmək üçün həm Azərbaycan Respublikasının vergiləri, həm də xarici vergi məbləğləri açıqlanmalıdır.
- 24 Azərbaycan Respublikasında ödənilən vergi məbləğinin ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılmasından əvvəlki və sonrakı məbləğləri maliyyə hesabatlarında açıqlanmalıdır.
- 25 Aşağıdakı məlumatlar həmçinin ayrıca açıqlanmalıdır:
- (a) kapital hesabının kreditinə və ya debetinə yazılan maddələr ilə əlaqədar cari vergi məbləğlərinin məcmusu;
  - (b) tətbiq olunan vergi dərəcəsinin (dərəcələrinin) hesablanması açıqlanmaqla, vergi xərci (gəliri) ilə tətbiq olunan vergi dərəcəsinin (dərəcələrinin) uçot mənfəətinə hasilindən alınan nəticə arasında rəqəmli müqayisə formasında vergi xərci (gəliri) və uçot mənfəəti arasında olan əlaqənin izahı;
  - (c) əvvəlki hesabat dövrü ilə müqayisədə tətbiq olunan vergi dərəcəsinə (dərəcələrində) dəyişikliklərin izahı.

## **QÜVVƏYƏ MİNMƏ TARİXİ**

- 26 Bu Milli Mühasibat Uçotu Standartı Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin müvafiq əmrilə qüvvəyə minir.

## **ƏLAVƏ 1 – “Mənfəət vergisi” adlı 12 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı ilə müqayisə**

“Cari mənfəət vergisi üzrə” 3 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı mahiyyət etibarını ilə “Mənfəət verisi” adlı 12 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı (2006-cı ilin redaksiyası) əsasında hazırlanmışdır. 3 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı ilə 12 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı arasında olan əsas fərqlər aşağıdakılardır:

- Milli Mühasibat Uçotu Standartında yer almış “ümumi müddəalar” maddəsi bu Standartın Mühasibat Uçotu haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununa uyğun olduğunu göstərmək üçün əlavə edilmişdir. 12 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında belə maddə mövcud deyil.
- Milli Mühasibat Uçotu Standartının 3-4 maddələrində Mühasibat Uçotu haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununa uyğun olaraq yeni Standartları tətbiq etməli olan kommersiya müəssisələri müəyyən edilmişdir.
- 12 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında həm cari, həm də təxirə salınmış mənfəət vergisinin uçot qaydaları öz əksini tapmışdır. 3 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı yalnız cari mənfəət vergisinə aid olduğu üçün 12 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında təxirə salınmış mənfəət vergisinə dair bütün maddələr buradan çıxarılmışdır.
- Milli Mühasibat Uçotu Standartına 12 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında yer almamış əlavə anlayışlar təqdim edilmişdir. Bu anlayışlar daimi vergi fərqlərinə və investisiya vergi kreditlərinə aiddir və Milli Mühasibat Uçotu Standartının asanlıqla anlaşılma bilməsi məqsədilə əlavə edilmişdir.
- 12 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartının bir sıra maddələrində bir çox vergi qanunvericiliklərində istifadə olunan müxtəlif vergi qaydalarına istinad edilir və bütün yurisdiksiyalarda tətbiq edilə biləcək ifadələrdən istifadə edir. 3 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı yalnız Azərbaycan üçün hazırlanmışdır və başqa ölkələrdə tətbiq edilən uçot qaydalarını nəzərə almır. Beləliklə, bu maddələrdə istifadə edilən ifadələrin bu Standartın yalnız Azərbaycan Respublikası ərazisində fəaliyyət göstərən müəssisələrə tətbiq edildiyini vurğulamaq üçün onlara düzəlişlər edilmişdir. Milli Mühasibat Uçotu Standartında istifadə edilmiş ifadələr daha sadə və anlaşılma səviyyədə yazılıb.
- 12 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında yer almamış, lakin 3 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına əlavə edilmiş maddələr Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsini əks etdirmək məqsədilə əlavə edilmişdir. Ümumiyyətlə, yerli və xarici vergilər və ikiqat vergi qoymanın ləğvinin təsiri ayrıca açıqlanmalıdır. Bu açıqlamalar olmadan, müəssisənin maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri müəssisənin cari mənfəət vergisinin xarakteri haqqında natamam biliklərə sahib olacaqlar.
- 12 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında yer almış misallar və şərhlər 3 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına daxil edilməmişdir. Bu şərhlər və misallar hər bir Milli Mühasibat Uçotu Standartını müşayiət edən Şərhlər və Təvsiyələr sənədində öz əksini tapacaq.
- 3 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı ilə 12 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı arasında digər əhəmiyyətli fərqlər mövcud deyildir.